

IEI
NEK1
Ekonomisk Politik
Grupparbete
VT12

Hur löser vi finansieringen av välfärden för en åldrande befolkning?

Bernt Eklund, Mårten Ambjörnsson, William Nilsson,
Fredrik Hellner, Anton Eriksson, Max Nilsson

Problem

- Hushållens inkomster = ökad välfärd
= ökade kvalitetskrav på offentlig sektor
- Förändrad demografi
arbetstagare ut > arbetstagare in

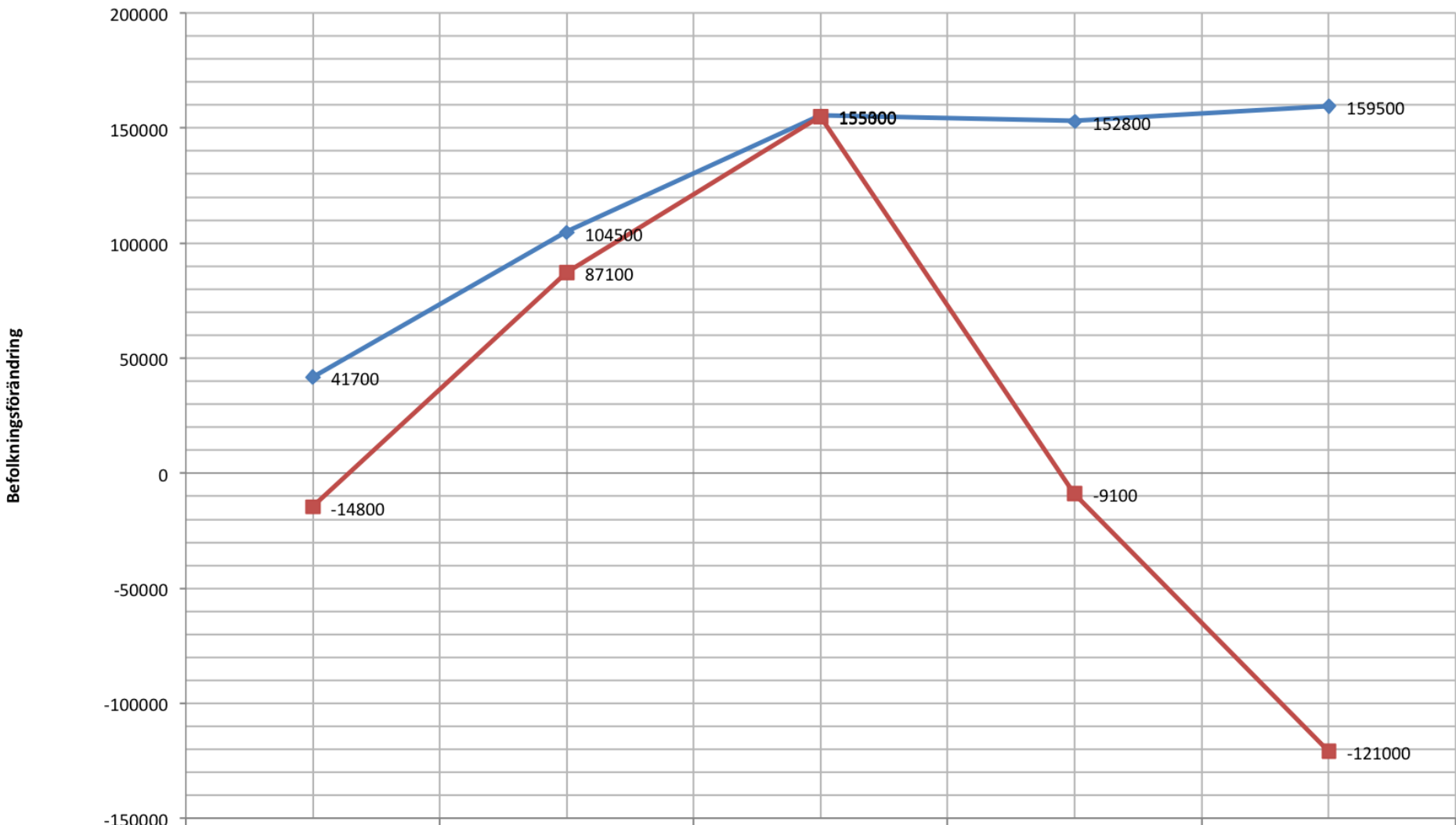
Möjliga lösningar

- Höja skatterna
- Öka tillväxten
- Öka produktiviteten - svårt p.g.a. hög personalintensivitet
- **Öka sysselsättningsgraden**

Hur ökar man sysselettningsgraden?

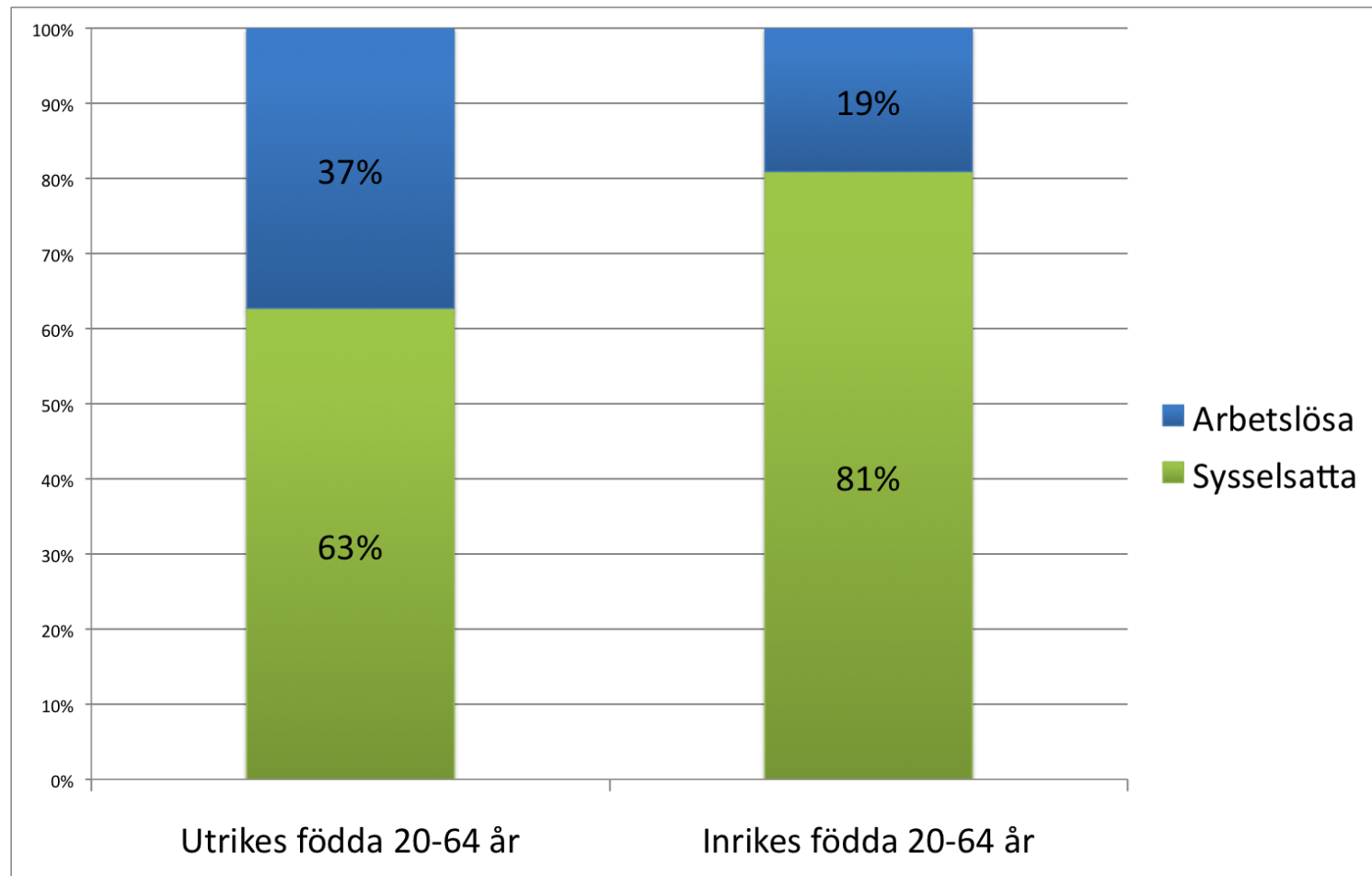
- **Arbetskraftsinvandring**
- **Höja verklig pensionsålder**
- **Arbete efter 65 år**
- **Friår**
- Tidigare i arbete
- Få arbetslösa, sjuka och förtidspensionärer i arbete.
- Deltidsarbete
- Anställningstrygghet
- Omskolning
- Arbetsdelning
- Lärlingsutbildning

Befolkningsutveckling 1970-2020 Fördelad på nettoinvandring och inhemskt bidrag

	Befolkningen 20-64 år 1970-1980	Befolkningen 20-64 år 1980-1990	Befolkningen 20-64 år 1990-2002	Befolkningen 20-64 år 2002-2010	Befolkningen 20-64 år 2010-2020
Nettoinvandring	41700	104500	155300	152800	159500
Inhemskt bidrag	-14800	87100	155000	-9100	-121000

Sysselsättningsgrad år 2002

Utrikes födda = Födda utanför EU

Höjd pensionsålder?

- Finns det incitament i dagens pensionssystem att jobba efter 65?
- Hur förlänger man arbetslivet för dem som lämnar arbetslivet i förtid?

Pensionssystem

- 1913: Allmän pension, 67 års ålder
- 1948: Folkpension
 - Nivå som gick att leva på
 - Rättighet, ej inkomstprövad
- 1957: Allmän tjänstepension
 - Förmånsbaserat
 - Kopplat till politiska beslut
- 1999: Nytt ålderspensionssystem
 - Avgiftsbaserat
 - Ingen fast pensionsålder
 - Beror på Sveriges ekonomiska tillväxt
 - Ska tåla befolkningsmässiga förändringar

Dagens pensionssystem

- Pensionsavgift 18,5 % av inkomsten
 - Övre gräns: Cirka 35 000 kr/månad 2011
- Inkomstpension: 16 %
- Premiépension: 2,5 % placeras i fonder
- Garantipension
 - Grundtrygghet
 - Finansieras via statsbudgeten
 - 43 % av pensionärerna idag
- Tjänstepension
 - Från arbetsgivaren
 - 90 % av arbetstagarna omfattas av kollektivavtal om tjänstepension
- Privat pensionssparande

Pensionsålder?

- Inkomstpension: Från 61 år, livet ut
- Premiepension: Från 61 år, livet ut
- Tjänstepension: Från 55 år, tidsbestämd eller livet ut
- Extra jobbskatteavdrag efter 65 år
- Lägre arbetsgivaravgift efter 65 år

Arbete eller fritid?

Pensions- ålder	Lön per mån	Lön från extra arbetsår	Pension per mån	Pension t.o.m. 81 år	Totalt lön+pens	Skatt 30%	Total netto	Fritidskost- nad per år

61	25 000	0	12 440	2 985 600	2 985 600	895 680	2 089 920	268 128
65	25 000	1 200 000	17 280	3 317 760	4 517 760	1 355 328	3 162 432	251 580
68	25 000	2 100 000	22 410	3 495 960	5 595 960	1 678 788	3 917 172	

Hur mycket är fritiden värd?

Samhällskonsekvenser

	25-65		65+	
	%	kr/år	%	kr/år
Intäkt		511 800		432 263
varav moms	20%	-102 360	20%	-86 453
Nettointäkt		409 440		345 810
Arbetsgivaravgift	31,42%	-94 260	10,21%	-30 630
Avgifter till avtalsförsäkringar	5,06%	-15 180	5,06%	-15 180
Bruttolön		300 000		300 000
Grundavdrag		17 604		47 796
Kommunalskatt	31,64%	-89 350	31,64%	-79 797
Jobbskatteavdrag		19 308		19 308
Nettolön		229 958		239 511
Allmän pensionsavgift	7%	21 000	7%	21 000
Ålderspensionsavgift	10,21%	30 630	10,21%	30 630
Individens del		296 768 58%		306 321 71%
Samhällets del		215 032 42%		125 942 29%

Höginkomsttagare

	25-65		65+	
	%	kr/år	%	kr/år
Intäkt		1 824 445		1 569 925
varav moms	20%	-364 889	20%	-313 985
Nettointäkt		1 459 556		1 255 940
Arbetsgivaravgift	31,42%	-301 632	10,21%	-98 016
Avgifter till avtalsförsäkringar	5,06%	-21 275	5,06%	-21 275
	32,74%	-176 650	32,74%	-176 650
Bruttolön		960 000		960 000
Grundavdrag		12 900		26 400
Kommunalskatt	31,64%	-299 662	31,64%	-295 391
Statlig skatt		-127 836		-124 464
Jobbskatteavdrag		20 964		30 000
Nettolön		553 466		570 145
Allmän pensionsavgift	7%	29 431	7%	29 431
Ålderspensionsavgift	10,21%	42 928	10,21%	42 928
Individens del		823 749 45%		840 428 54%
Samhällets del		1 000 697 55%		729 497 46%

Åtgärder för ett längre arbetsliv

Hälsoaktiviteter

- **Hälso- och friår 40/50/60år.**
- Personligt hälsoansvar.
- Årlig hälsokontroll.
- Rehabträning på arbetstid.
- Obligatorisk rehabiliteringsträning för sjuka och arbetslösa.
- Hushållsnära tjänster.

Friår vid 40/50/60 år

Sabbatsår

- **Personer med arbete får möjlighet till ett sabbatsår för studier, starta-eget eller hälsoarbete**
- **Arbetslösa får arbete under "ledigheten", direkt eller indirekt**
- Sjukersättning från staten.
- Volym beroende på bl.a. arbetslösheten och möjligheten att hitta ersättare

Regler o system

- Månadsvisa beslut.
- Personlig ansökan, med mål och plan.
- Urval:
 1. Störst hälsoproblem
 2. Störst betalningsvilja
 3. Omskolning till nytt yrke
 4. Bästa affärsidé

Friår vid 40/50/60 år

(Endast en omflyttning från arbetslösa till friår)

Fördelar/Intäkter

- Förmån där motiverade personer får möjlighet till sabbatsår
- Arbetslösa får arbete och arbetsträning
- Förhindrar sjukpension och förlänger arbetslivet
- Marginalnyttan för fritid högre hos äldre än yngre

Nackdelar/Kostnader

- Upplärning av ny personal på nya arbetsuppgifter (ersätter FAS3-åtgärder och jobbcoach)
- Kostnader för uppföljning och administration
- Kostnad för utbildning och hälsoaktiviteter

Nyckeltal 2011

- **BNP 3 492**
- **Inarbetade pensionrätter 6 362 (2009)**
- **Premiepensionsfonder 414**
- **Bufferfonder 873**
- **Hela pensionssystemets tillgångar 7 649**
- **Pensionsutbetalningar 243**
- **Stockholmsbörsen 3 500**
- **Transfereringar**
 - **Arbetslöshetsersättning 13**
 - **Sjukersättning 48 (2009)**
- **Antala pensionärer 1 961 778**
- **Antal förvärsarbetare 4 392 450 (2010)**
- **Förvärsarbetande per pensionär 2,2**

Hur löser vi finansieringen av välfärden för en åldrande befolkning?

- Öka sysselsättningsgraden!
 - Invandring
 - Nya och fler i arbete
 - Längre arbetsliv
 - Ekonomiskt lönsamt
 - Kräver bättre hälsa

Finns det lämpliga jobb till alla?

Referenslista

Hultkrantz, Lars, Tson Söderström, Hans, Marknad och Politik, Nionde Upplagan, ISBN 978-91-86203-75-7, sid 160, 173-174

Långtidsutredningen 2003/04 SOU 2004:19, Finansdepartementet, mars 2004,
<http://www.regeringen.se/sb/d/361/a/12076> (hämtad 2012-05-31)

Befolkningen i Danderyd lever längst, Pressmeddelande från SCB Nr 2011:72, SCB, 2011-03-17,
http://www.scb.se/Pages/PressRelease_310406.aspx (hämtad 2012-05-31)
(medellivslängden i Sverige)

Det svenska pensionssystemet, pensionssystemet.se, februari 2011,
http://www.pensionssystemet.se/PENSIONS-PM_feb_2011.pdf (hämtad 2012-05-31)
(historik och hur det nuvarande pensionssystemet fungerar)

Pensionssystemet.se, <http://www.pensionssystemet.se> (hämtad 2012-05-31)
(hur det nuvarande pensionssystemet fungerar)

Referenslista fortsättning

Om avtalspension SAF-LO, Fora, 2012-05-07, <https://www.fora.se/SAF-LO/Om-avtalspension-SAF-LO/>
(hämtad 2012-05-31)
(Ett exempel på hur tjänstepension fungerar)

Om du arbetar efter 65 år, SPP, http://www.spp.se/site/spp.nsf/Pages/avtalspension_omduarbetetarefter65ar.html (hämtad 2012-05-31)
(hur tjänstepension efter 65 år)

Räkna ut din skatt, Ekonomifakta, 2012-03-09, <http://www.ekonomifakta.se/sv/Fakta/Skatter/Rakna-pa-dina-skatter/Rakna-ut-din-skatt/> (hämtad 2012-05-31)
(Beräkningar av skatter och avgifter för olika grupper. Vi har antagit att personen bor i Linköping och är medlem i Svenska kyrkan.)

Referenslista fortsättning

Jobbskatteavdrag - för ökad sysselsättning och minskat utanförskap, Regeringskansliet, 2011-05-30,

<http://www.regeringen.se/sb/d/14915/a/169781> (hämtad 2012-05-31)

(Hur jobbskatteavdraget fungerar)

Ståhl, Victor, Analys av uppföljning och utvärdering av ett arbetsmarknadspolitiskt program –exemplet friår, Lunds universitet, Augusti 2005,

<https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=1336612&fileId=1647259>

(hämtad 2012-05-31)

(Hur friår fungerar)

Pensionåldersutredningen

<http://pensionsaldersutredningen.blogspot.se/> (hämtad 2012-06-01)